

Əsərləri ona əbədilik ömrü qazandırıb

1958-ildə "Sınaq" şeiri ilə ədəbiyyat aləmində ilk addımlarını atmağa başlayan Səyavuş Məmməd zadə qısa müddət ərzində oxucular tərəfindən tanınmış və sevilmişdir. Təkcə şeirləri deyil, bir-birindən maraqlı nəsr əsərləri və publisistikası az vaxt ərzində ona böyük şöhrət gətirmişdir.

Az sonra Səyavuş Məmməd zadə tərcüməçi kimi də özünü sınamış və bu sahədə də böyük uğurlar qazanmışdır. Tərcümə etdiyi bir-birindən maraqlı əsərlərlə oxucuların görüşünə gələn S.Məmməd zadənin Azərbaycan poeziyasından rus dilinə ilk poetik tərcüməsi - Ağacavad Əlizadənin Səməd Vurğuna həsr etdiyi şeiri olmuşdur. Görkəmli tərcüməçi Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrini rus dilinə, rus, bolqar, Ukrayna, polyak və s. dillərdən isə ədəbi əsərləri Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir. Siyavuş Məmməd zadə Azərbaycan ədəbiyyatı və tərcümə sənəti sahəsindəki xidmətlərinə görə Rusiyanın ölkəmizdəki səfirliyinin, "Azərbaycan-Ukrayna Dostluğu" Xeyriyyə Cəmiyyətinin və başqa təşkilatların mükafatlarına layiq görülmüşdür.

Səyavuş Məmməd zadə təkcə ölkəmizdə deyil, keçmiş ittifaqda tanınmış tərcüməçilərdən sayılır. O, dəfələrlə Bolqarıstanda yaradıcılıq ezamiyyətlərində olmuşdur. Klassik macar şairi Endre Adinin anadan olmasının 100 ilyi yubileyində iştirak edən sovet nümayəndə heyətinin tərkibində Macarıstana getmişdir. Harada olmuşdusa, respublikamızı və xalqımızı layiqincə təmsil etmişdir.

Səyavuş Məmməd zadənin rus dilində nəsr olunmuş "Nebo", "Tverskoy bulvar", "Samout-verjdeniye", "Noçniye yabloki", "Komedantskiy ças", "Vremya sobirat kamni", Azərbaycan dilində "Bir yuxusuz gecə", "Günəşə baxan insanlar", "Həqiqət soragında. Mirzə Kazım bəyin ömür yarpaqları" və s. kitabları oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanmış və maraqla oxunmuşdur.

85 il ömür sürmüş Səyavuş İmran oğlu Məmməd zadə 1935-ci il oktyabrın 2-də Bakıda müəllim ailəsində dünyaya göz açıb. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) Filologiya fakültəsinə qəbul olub. Ədəbi fəaliyyətə tələbəlik illərindən başlayıb. İlk şeirləri 1956-cı ildə universitetin çoxtiraajlı qəzetində dərc olunub. Həmin vaxtdan "Molodyoj Azerbaydjana" qəzetində mütərcim, sonralar ədəbi işçi işləyib.

Moskvada M.Qorki adına Ədəbiyyat İnstitutunun bədii tərcümə bölməsində təhsil alan Səyavuş Məmməd zadənin ədəbi fəaliyyətində poeziya, nəsr, publisistika, bədii tərcümə xüsusi yer tutur. O, müxtəlif illərdə Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında redaktor, "Literaturniy Azerbaydjan" jurnalında ədəbi işçi, tənqid və publisistika şöbəsinin müdiri, Azərbaycan Yazıçılar Birliyində referent-məsləhətçi və başqa vəzifələrdə çalışmışdır.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev görkəmli tərcüməçi Siyavuş Məmməd zadəni şəxsən tanıyırdı. Ulu Öndərin sağlığında Siyavuş müəllim heç vaxt bu dahi insana şeir ithaf etməmişdir. Amma bu böyük şəxsiyyətin ölümündən təsirlənərək "Ürək çatışmazlığı" adlı şeir yazmışdır. Ümummilli Liderin itkisini, kədərini bu misralarda ifadə etmişdir:

*Tabiat varını əsirgəmədi,
Belə qüdrətlə siz yüz yaşayardız.
Bağlı qapıları bir-bir açardız,
Yaralar, acılar aman vermədi.*

*Onların hesabı gələrmə saya,
Qorbaçov Kremlinin soyuq havası,
Yurd "naqqallarının" dayaz harayı,
Doğma obaların aciz davası...*

*Möhtərəm təbiblər, can nasazlığı,
Sizin səriştəniz üçün nədir ki...
Əsrimizin ürək çatışmazlığı,
Mərhəmət qutluğu üzdü nəhəngi...*

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi, Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayev zamanında S.Məmməd zadə haqqında bu fikirləri söyləmişdir: "Özünəməxsus qələmi, istedadı, dünya görüşü olan Səyavuş Məmməd zadə digər ədəbiyyat adamlarından, qələm ustalarından yazdığı əsərlərin orijinallığı ilə seçilir. Bundan başqa, Səyavuş Məmməd zadə tanınan və tanınmayan yazarların, şairlərin əsərlərini də tərcümə edərək onların geniş oxucu kütləsinə təqdim olunmasında əhəmiyyətli işlər görür. Azərbaycan ədəbiyyatının təbliğatında onun xarici dillərə tərcümə olunması olduqca vacibdir. Səyavuş Məmməd zadənin Azərbaycan və rus dillərini mükəmməl bilməsi bu missiyanı layiqincə həyata keçirməsinə yardımçı olur".

Yaxın dostu tanınmış yazıçı Məmməd Oruc isə belə demişdir: "Bir dəfə müsahibimin qəfil sualı ilə qarşılaşdım: "Siz həyatı boyu, bir dəfə də olsun, yalan danışmayan adam tanıyırsınız mı?" Bir anlığa duruxsam da, yadıma Səyavuş Məmməd zadə düşdü. Mənə elə gəlir ki, o, bütün uğurlarını, məhz, bir dəfə də olsun, yalan danışmamaqla qazanıb. Nədir onun uğurları? Bu gün o, ədəbiyyatımızdakı xidmətlərinə görə Azərbaycan Prezidentinin fərdi təqaüddçüsüdür, Əməkdar incəsənət xadimidir. Böyük Nizamidən üzü bəri, klassiklərimiz öz yerində, son 50 ildə az-çox tanınan elə bir Azərbaycan şairi, yazıçısı tapmaq olmaz ki, Səyavuş müəllim onun şeirlərini, ya da povest və hekayələrini rus dilinə çevirib çap etdirməsin. Şəxsən, özü isə, Füzulinin "Leyli və Məcnun" poemasının rus dilinə tərcüməsini əsas yaradıcılıq nailiyyəti sayır".

Artıq haqq dünyasına qovuşmuş Xalq şairi Fikrət Qoca görkəmli tərcüməçi ilə tələbə yoldaşı olmuşlar. Şair, dostunun 80 ilyiyinə həsr olunmuş tədbirdə çıxışında həmin illəri bu cür xatırlamışdır: "Gecələr şeirlərimi yazıb Səyavuşa oxuyardım. O da təmkinlə, diqqətlə qulaq asardı, fikirlərini bildirərdi. İndi də şeir yazanda Səyavuşu axtarıram. O, canını ədəbiyyata fəda etmiş, yaxşı mənada ürəyi qabar olmuş ədəbiyyat fəhləsidir. Səyavuş ədəbiyyatla dərdlərini bölüşür. Ona elə bu ədəbiyyat eşqi ilə də yazıb-yaratmaq arzu edirəm".

Səyavuş Məmməd zadənin ədəbi fəaliyyəti dövlətimiz tərəfindən zaman-zaman layiqincə qiymətləndirilmişdir. 1984-cü ildə Əməkdar mədəniyyət işçisi, 2003-cü ildə Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adlarına layiq görülmüş, Prezident təqaüddçüsü olmuşdur. "Xəzər balladası" baletinin liberettosuna görə isə Ümumittifaq müsabiqəsində 3-cü dərəcəli diplom qazanmışdır.

Görkəmli tərcüməçi Səyavuş Məmməd zadə 3 sentyabr 2022-ci ildə dünyasını dəyişmişdir.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"